PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC CHẤT LƯỢNG CAO GẮN VỚI PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG NGHỀ TẠI TỈNH THỪA THIÊN HUẾ

NGUYỄN ĐÌNH QUÝ*

Tập trung phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao là một trong tám nhiệm vụ và giải pháp được xác định để xây dựng và phát triển tỉnh Thừa Thiên Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2045. Để phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao một cách bền vững, bảo đảm hiệu quả hoạt động, không gây ra tình trạng lãng phí nguồn lực do đào tạo không phù hợp với nhu cầu thực tế, các cấp chính quyền tỉnh Thừa Thiên Huế cần thúc đẩy, tạo động lực và đặt vai trò của doanh nghiệp làm trung tâm kết nối các hoạt động đào tạo của các cơ sở giáo dục nghề nghiệp trên địa bàn nhằm nâng cao kỹ năng nghề và kinh nghiệm "thực chiến" cho người học sau khi tốt nghiệp.

Từ khóa: *Nguồn nhân lực; chất lượng cao; đào tạo nghề; doanh nghiệp; kỹ năng nghề; Thừa Thiên Huế; phát triển.*

Focusing on human resource development, especially high-quality human resources, is one of the eight critical tasks and solutions identified for building and developing Thua Thien Hue province by 2030, with a vision toward 2045. The local authorities in Thua Thien Hue must promote, motivate, and position enterprises as central to connecting vocational training activities across the province to sustainably develop high-quality human resources, ensure effective operations without wasting resources due to training that does not match actual needs, and enhance vocational skills and hands-on experience for students after graduation.

Keywords: *Human resources; high-quality; vocational training; enterprises; vocational skills; Thua Thien Hue; development.*

NGÀY NHẬN: 12/8/2024 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 15/9/2024 NGÀY DUYỆT: 16/10/2024

DOI: https://doi.org/10.59394/qlnn.345.2024.989

1. Đặt vấn đề

Theo Liên hiệp quốc: "Nguồn nhân lực là trình độ lành nghề, là kiến thức và năng lực của toàn bộ cuộc sống con người hiện có thực tế hoặc tiềm năng để phát triển kinh tế - xã hội trong một cộng đồng"[1]. Vì vậy, phát triển nguồn nhân lực là các hoạt động đầu tư nhằm tạo ra nguồn nhân lực với số lượng và chất lượng đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, đồng thời, bảo đảm sự phát triển của mỗi cá nhân[2].

* *ThS, Học viện Hành chính Quốc gia*

Nguồn nhân lực chất lượng cao là khái niệm chỉ người lao động có sức khỏe thể chất, tinh thần tốt; có trình độ tay nghề cao, khả năng lao động giỏi và kỹ năng chuyên môn tốt trong nghề; có những phẩm chất xã hội tốt đẹp, thích nghi làm việc trong môi trường đa văn hóa...[3]. Chính vì vậy, thực hiện Nghị quyết số 54-NQ/TW ngày 10/12/2019 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển tỉnh Thừa Thiên Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2045, tỉnh đã xác định rõ cần phải có nguồn nhân lực chất lượng cao bảo đảm đủ về quy mô và chất lượng.

2. Thực trạng phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao tại tỉnh Thừa Thiên Huế

Theo Đề án Phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030, quy mô nguồn nhân lực chất lượng cao trên địa bàn toàn tỉnh đạt 102,27 nghìn người, chiếm tỷ trọng 17,52% tổng lực lượng lao động, giảm 37,25 nghìn người so với năm 2019 và giảm 47,96 nghìn người so với năm 2016. Lao động chất lượng cao làm việc chủ yếu tập trung trong ngành dịch vụ (chiếm khoảng 82,23% tổng số), lao động chất lượng cao làm việc trong ngành công nghiệp - xây dựng và nông - lâm - thủy sản rất thấp (chiếm tỷ trọng tương ứng là 15,65% và 2,13% tổng số). Lao động chất lượng cao làm việc tập trung chủ yếu ở khu vực nhà nước (chiếm 48,79%) và là lao động làm công hưởng lương (chiếm 84,63%)[4].

Đến hết năm 2023, Sở Lao động - Thương binh và Xã hội cho biết, lực lượng lao động toàn tỉnh là 615.412 người, trong đó lao động qua đào tạo là 432.137 người (chiếm tỷ lệ 70,25%)[5]. Nguồn nhân lực chất lượng cao của tỉnh chủ yếu được đào tạo trong 5 lĩnh vực chính (chiếm 76,48% tổng nguồn nhân lực chất lượng cao), trong đó ngành kỹ thuật (30,87%); khoa học giáo dục và đào tạo giáo viên (15%); công nghệ kỹ thuật (14,38%); kinh doanh quản lý (10,61%); sức khỏe (5,62%)[6]. Mặc dù các ngành, nghề đào tạo đã phù hợp với định hướng phát triển nhân lực chất lượng cao của tỉnh nhưng chất lượng lao động có việc làm của tỉnh còn thấp, chưa tương xứng với những lợi thế về điều kiện tự nhiên, xã hội mà tỉnh có được.

Cùng với đó, Sở Kế hoạch và Đầu tư cũng cho biết, toàn tỉnh có 6.000 doanh nghiệp đang hoạt động; có 658 doanh nghiệp thành lập mới trong năm 2023 với tổng số vốn đăng ký 9.596,5 tỷ đồng, tăng 56,4% về vốn so với cùng kỳ[7]. Tính đến tháng 12/2023, tỉnh đã cấp mới 25 dự án với tổng vốn đăng ký đầu tư đạt 9.374,1 tỷ đồng, trong đó có các dự án lớn, như: Bệnh viện Quốc tế Huế tại Khu E - Đô thị mới An Vân Dương với tổng vốn đăng ký 817 tỷ đồng; khu đô thị sinh thái tại xã Thủy Thanh, thị xã Hương Thủy với tổng vốn đăng ký 4.316 tỷ đồng[8]. Qua số liệu có thể thấy, nhu cầu doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế cần sử dụng lao động có tay nghề chuyên môn cao nhiều hơn lao động phổ thông.

Với tình hình kinh tế biến động liên tục hiện nay, vấn đề phát triển nhân lực chất lượng cao của tỉnh đang đối mặt với một thách thức lớn, đó là thiếu và yếu kỹ năng nghề của lực lượng lao động. Nhiều ngành và lĩnh vực nghề nghiệp tại địa phương cũng còn gặp nhiều khó khăn trong tuyển dụng nhân lực có kỹ năng chuyên môn cao, như: công nghệ thông tin, du lịch, sản xuất và dịch vụ. Vấn đề này xuất phát từ việc các ngành học tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp chưa gắn liền với nhu cầu của xã hội và của doanh nghiệp. Thêm vào đó, cơ chế phối hợp giữa các bên liên quan trong giáo dục nghề nghiệp vẫn chưa hoàn thiện, còn thiếu cơ chế, chính sách gắn kết nhà trường và doanh nghiệp. Thông tin về nhu cầu đào tạo, việc làm, tuyển dụng, sử dụng lao động chưa đầy đủ và chính xác. Doanh nghiệp và nhà trường chưa phối hợp chặt chẽ trong quá trình xây dựng, triển khai và đánh giá các chương trình đào tạo của cơ sở giáo dục nghề nghiệp, tạo ra một khoảng cách khá lớn giữa nhu cầu thực tế của doanh nghiệp và những kỹ năng mà người lao động đang được đào tạo.

Những bất cập trên xuất phát từ các nguyên nhân sau:

Thứ nhất, hệ thống thông tin thị trường lao động chưa được tỉnh quan tâm đầu tư

đúng mức, dẫn đến việc thiếu hụt thông tin thị trường lao động chính xác và tin cậy; các cơ sở giáo dục nghề nghiệp vẫn chưa đào tạo sát với nhu cầu doanh nghiệp.

Thứ hai, chất lượng, hiệu quả đào tạo một số cơ sở giáo dục nghề nghiệp chưa theo kịp những yêu cầu ngày càng cao trong sản xuất - kinh doanh, cung ứng dịch vụ, dẫn đến sự chênh lệch giữa yêu cầu của doanh nghiệp và chuẩn đầu ra của người học do các cơ sở giáo dục, đào tạo đặt ra.

Thứ ba, việc gắn kết giữa doanh nghiệp và các cơ sở giáo dục, đào tạo trên địa bàn còn thiếu và yếu. Công tác thông tin, tuyên truyền, nâng cao nhận thức của cán bộ, công chức quản lý ngành, viên chức thuộc các cơ sở giáo dục nghề nghiệp, người lao động và các doanh nghiệp về sự phối hợp trong các hoạt động đào tạo chưa thường xuyên và thiếu chiều sâu.

3. Giải pháp phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao tại tỉnh Thừa Thiên Huế

Một là, đẩy mạnh vai trò Hội đồng Giáo dục nghề nghiệp cấp tỉnh trong phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao.

Hiện nay, Ủy ban nhân dân tỉnh đã thành lập Hội đồng Giáo dục nghề nghiệp tỉnh Thừa Thiên Huế. Trong thời gian tới, để phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, tỉnh cần đẩy mạnh vai trò của Hội đồng trong các hoạt động giáo dục nghề nghiệp trên địa bàn nhằm nâng cao kỹ năng nghề cho lao động của tỉnh. Dựa trên sự chia sẻ từ doanh nghiệp về nhu cầu thực tế, khả năng đào tạo của nhà trường và mức độ sẵn sàng đáp ứng của sinh viên, học viên, Hội đồng Giáo dục nghề nghiệp cấp tỉnh cần tìm ra những thiếu hụt kỹ năng nghề của người lao động, từ đó, giúp cho các cơ sở đào tạo mời các doanh nghiệp tham gia điều chỉnh, thiết kế các chương trình đào tạo linh hoạt, chuyên sâu nhằm đáp ứng được nhu cầu thực tế của doanh nghiệp và phát triển kỹ năng nghề cho học viên. Đồng thời, tìm hiểu những yêu cầu về kỹ năng của các nghề nghiệp trong tương lai phù hợp với định hướng phát triển của tỉnh, giúp cho các cơ quan quản lý nhà nước về lĩnh vực và chính quyền các cấp trên địa bàn tỉnh đưa ra các cơ chế, chính sách để định hướng cho việc đào tạo và sử dụng lao động của địa phương nhằm đáp ứng sự thay đổi nhanh chóng về thị trường lao động.

Ngoài ra, cần thành lập và đẩy mạnh vai trò các tiểu ban phát triển các kỹ năng nghề cho những ngành ưu tiên trọng điểm của địa phương, từ đó đưa ra những giải pháp đột phá cho từng ngành, nghề cũng như đóng góp vào sự phát triển kinh tế chung của toàn tỉnh về kỹ thuật - công nghệ, công nghệ xanh, xã hội - nhân văn, dịch vụ du lịch, dịch vụ sức khỏe. Các tiểu ban này phải được hình thành với sự hợp tác chặt chẽ giữa chính quyền địa phương, doanh nghiệp và các tổ chức dạy nghề, dạy học cho các lực lượng lao động có nhu cầu nâng cao tay nghề. Qua đó, tăng cường tầm nhìn chiến lược về phát triển lao động cho chính quyền địa phương và đưa ra các khuyến nghị, chính sách phát triển, cơ chế điều phối phù hợp.

Hai là, đẩy mạnh sự tham gia của doanh nghiệp trong các hoạt động giáo dục nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao.

Để thực hiện được điều này, trước tiên, các cơ sở giáo dục nghề nghiệp, cơ sở giáo dục đại học cần chủ động phối kết hợp chặt chẽ với các doanh nghiệp trên địa bàn trong các hoạt động giáo dục nghề nghiệp của cơ sở, trong đó: rà soát, hoàn thiện các chương trình đào tạo và phát triển các chương trình đào mới theo nhu cầu của thị trường lao động; xây dựng và phát triển đội ngũ giảng viên thỉnh giảng từ nguồn các doanh nghiệp; tổ chức các hoạt động dạy thực hành, dạy kỹ năng nghề cho người học ngay tại doanh nghiệp; các hoạt động tìm kiếm việc làm cho người học bằng các hội chợ việc làm…

Với việc được trải nghiệm thực tế tại các doanh nghiệp, người học sẽ được rèn luyện kỹ năng tay nghề ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường, tạo sự hứng thú trong học tập và sự say mê với nghề cho người học, từ đó góp phần hiệu quả cho công tác tuyển sinh của các cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Mặt khác, đối với việc xây dựng tiêu chuẩn nghề nghiệp, các doanh nghiệp cũng đóng một vai trò không nhỏ. Do vậy, các cấp chính quyền cần sớm ban hành các chính sách nhằm tạo điều kiện tối đa để các doanh nghiệp có thể cùng tham gia với cơ sở giáo dục nghề nghiệp, cơ sở giáo dục đại học trong đánh giá và chứng nhận các chứng chỉ nghề nghiệp hành nghề để bảo đảm người học sau có thể làm được việc ngay sau khi ra trường.

Ngoài ra, cũng cần đẩy mạnh công tác thông tin tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức đội ngũ cán bộ, công chức các cấp chính quyền địa phương và đội ngũ viên chức thuộc cơ sở giáo dục nghề nghiệp, giáo dục đại học, các doanh nghiệp về vai trò của doanh nghiệp trong việc phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao tại địa phương, trong đó cần chú trọng việc đa dạng hóa nội dung tuyên truyền, gắn trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức trong việc phối hợp tổ chức các hoạt động giáo dục nghề nghiệp.

Ba là, ứng dụng công nghệ thông tin trong xây dựng hệ thống cơ sở dữ liệu nguồn nhân lực.

Cần xây dựng hạ tầng công nghệ thông tin bảo đảm lưu trữ và quản lý cơ sở dữ liệu nguồn nhân lực của tỉnh. Trên cơ sở đó, liên thông và quản lý nguồn nhân lực của các sở, ban, ngành ở các cấp và nguồn nhân lực ngoài xã hội. Cơ sở dữ liệu này sẽ kết nối đến nhu cầu lao động qua đào tạo, nhu cầu kỹ năng của các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất - kinh doanh để hoàn thiện hệ thống thông tin thị trường lao động. Đồng thời, triển khai có hiệu quả việc thu thập thông tin ban đầu và thông tin biến động hằng năm về nguồn nhân lực của tỉnh, bảo đảm đầy đủ các ngành, các lĩnh vực. Việc thống nhất các chỉ tiêu thị trường lao động, đồng bộ cơ sở dữ liệu, nâng cao chất lượng thông tin để phân tích, đánh giá tình hình phát triển thị trường lao động phục vụ công tác xây dựng, ban hành chính sách giải quyết việc làm, đào tạo nhân lực chất lượng cao phù hợp với tình hình thực tế rất quan trọng. Vì vậy, cần xây dựng mô hình dự báo cung - cầu nhân lực phù hợp với điều kiện của thị trường lao động của tỉnh để phục vụ công tác phân tích, dự báo cung - cầu lao động, tư vấn giới thiệu việc làm.

4. Kết luận

Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực thông qua nâng cao kỹ năng nghề là một trong những giải pháp "bản lề" cho việc phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng nhu cầu phát triển bền vững tại tỉnh Thừa Thiên Huế. Để có thể phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao này, cần đưa doanh nghiệp tham gia sâu rộng vào các hoạt động đào tạo nghề từ khâu thiết kế chương trình ban đầu cho đến khâu đánh giá kỹ năng nghề cho người học trước khi tốt nghiệp. Các cấp chính quyền địa phương và các cơ sở giáo dục nghề nghiệp cần có định hướng sát thực tiễn để chỉ đạo phát triển các ngành, nghề, lĩnh vực đào tạo với số lượng tương ứng, đáp ứng nhu cầu cho doanh nghiệp qua từng năm và từng giai đoạn. Đây cũng chính là lời giải tốt nhất cho bài toán phát triển bền vững nguồn nhân lực chất lượng cao tại Thừa Thiên Huế hiện nay❐

Chú thích:

1. WB. *World Development Indicators.* London: Oxford, 2000.

2. Yoshihara Kunio. *The Nation and Economic Growth - Korea and Thailand.* Kyoto: Kyoto University Press, 1999.

3. *Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao theo tinh thần Đại hội XIII của Đảng.* https://www.tapchicongsan.org.vn, ngày 24/4/2023.

4, 6. Ủy ban nhân dân tỉnh Thừa Thiên Huế (2023). *Quyết định số 1071/QĐ-UBND ngày 11/5/2023 về phê duyệt Đề án Phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao tỉnh Thừa Thiên Huế giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030*, tr. 20, 21.

5. Sở Lao động, Thương binh và Xã hội tỉnh Thừa Thiên Huế (2023). *Báo cáo số 305/BC-SLĐTBXH ngày 27/12/2023 về kết quả công tác lao động, người có công và xã hội năm 2023 và phương hướng, nhiệm vụ năm 2024.*

7, 8. Ủy ban nhân dân tỉnh Thừa Thiên Huế (2023). *Báo cáo số 650/BC-UBND ngày 29/12/2023 về tình hình kinh tế - xã hội tháng 12 và 12 tháng năm 2023 của tỉnh Thừa Thiên Huế.*